

In dit nummer:

De mensen van de TUA

Pagina 8

**11 september jubileum-
dag TUA 125 jaar.
Welkom!**

Pagina 14

**In memoriam
prof. dr. W.H. Velema**
Pagina 16

Connect

VAN DE RECTOR

Een bescheiden feestje

Op D.V. 11 september vieren we dat de TUA 125 jaar bestaat. Het lijkt een hele tijd, en dat is 125 jaar eigenlijk ook wel, maar vergeleken met de eerste Europese universiteiten, waarvan bijvoorbeeld die in Bologna in 1088 werd gesticht, valt het

ook wel weer mee. Ook qua omvang is er reden ons bescheiden op te stellen, hoewel de TUA sinds haar ontstaan enorm gegroeid is. Bescheiden is ook ons verjaardagsfeestje, niet alleen omdat wij niet zulke feestnummers zijn en ook niet omdat de verjaardag midden in de collegeperiode valt en het werk wel gewoon door moet gaan. Maar bescheiden is het omdat we beseffen dat, net als bij elke verjaardag van mensen, we zeggen dat het Gods goedheid is dat we die mogen vieren. In die 125 jaar is er ook veel zonde geweest, in de onderlinge omgang, in de verhouding naar andere instellingen, in gebrekkigheid in onderwijs en onderzoek, maar door de genade van de HERE kon de TUA blijven bestaan en zich ontwikkelen van alleen predikantsopleiding naar een wetenschappelijke opleiding waar mensen uit verschillende kerken naast predikant tot vele andere functies in en buiten de kerk worden opgeleid.

Bescheiden is het feestje, maar enorm is onze dankbaarheid dat we kerk en theologie in al die jaren mochten dienen en dat we vorm gaven aan de verbinding van vroomheid en wetenschap. Daarbij was de band

met de kerken en de steun vanuit de kerken onmisbaar, en dat zal ook zo blijven. We zijn nog maar 125, en vergeleken met de universiteit van Bologna zijn we nog mooi jong. Zo voelen we ons ook: jong en fris, en met veel zin in de toekomst.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, rector

TUA 125 jaar! Kom naar onze jubileumdag op D.V. woensdag 11 september.

De parel en het lievelingshoedje

(Mattheüs 13: 45 en 46)

Soms heb je een boek dat indruk op je maakt. Ik had dat laatst met het christelijke kinderboekje 'Acht verhalen van Jezus', geschreven door Nick Butterworth. Met ons zoontje lazen we aan tafel de gelijkenis van de koopman en de parel van onschatbare waarde. In een tiental bladzijden komt de gelijkenis aan bod die we in twee verzen lezen in Matt. 13: 45 en 46. De koopman verkoopt alles wat hij heeft en hij staat letterlijk in zijn hemd om die éne parel te kunnen kopen. Maar hij komt toch net een paar centen te kort! De koopman heeft

niets meer om te verkopen, niets dan alleen nog zijn lievelingshoedje met een grote veer eraan. Hij heeft dat hoedje al bijna zijn hele leven. Toch verkoopt hij zijn lievelingshoedje om de parel te kunnen bemachtigen. Dolblij vertrekt hij met de parel in zijn bezit. En zijn lievelingshoedje? Met de parel in zijn hand denkt hij daar echt niet meer aan!

Wellicht vindt u het afbreuk doen aan de gelijkenis omdat het een en ander erbij verzonnen is, of misschien vindt u het een overinterpretatie. Toch wil ik er nog een noemen. Elly en Rikkert zin-

gen dat 'je een parel bent in Gods hand'. Letterlijk vinden we deze passage niet terug in de Bijbel. Misschien dat het een combinatie is van de uitdrukking 'in Gods hand zijn' en de waarde van de parel in de gelijkenis in Mattheüs 13. Echter, dan wordt de boodschap van de gelijkenis omgedraaid. Dan is de koopman niet een mens die alles wil 'verko- pen' omdat hij/zij de waarde van Christus en Zijn Koninkrijk ziet, maar dan is Christus de koopman. Christus die zelf alles heeft afgelegd om de mens in bezit te kunnen nemen. Hij die vrijwil-

lig vanuit de hemel is afgedaald om mens te worden. Om vrijwillig aan het kruis te sterven voor verloren mensen. Kennelijk waren die mensen dit kostbare offer waard in Zijn ogen. Kinderen van God waarvoor het kostbare bloed van Jezus heeft gevloeid. Dit is niet de boodschap van de gelijkenis, daar gaat het toch echt over een méns die de waarde inziet van Christus en Zijn koninkrijk. Bovendien is een parel niet echt een goed beeld van de mens. Een parel is immers zuiver en puur, en dat kunnen we in alle eerlijkheid van onszelf niet zeggen. De mens is door God goed geschapen, maar heeft zich ondergedompeld in de zonde, en we zondigen nog dagelijks. En toch legde Jezus alles af en gaf Hij zichzelf aan het kruis. Hij heeft alles gegeven. Dat is toch prachtig! Dat is ons toch alles waard?

Zelfs uw lievelingshoedje?

Paspoort

Naam: Errit Sjoerd van der Heide
Geboortedatum: 6 juni 1992
Burgerlijke staat: Gehuwd met Marnel Rozema
Kinderen: Melle (1 jaar)
Woonplaats: Apeldoorn
Kerkelijke thuisgemeente: CGK Apeldoorn-Oost
Studiefase: Master

TUA-FEITJE: Aantallen voltijdstudenten per 1 oktober

Studiejaar	Bachelor totaal	Master totaal	Man	Vrouw	Totaal
2016	65	30	80%	20%	95
2017	60	37	80%	20%	97
2018	65	34	79%	21%	99

Colofon

TUA Connect is het relatiemagazine van de Theologische Universiteit Apeldoorn. Het magazine wordt kosteloos toegezonden aan alle leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken, overige relaties en geïnteresseerden.

Verschijsning
3 keer per jaar, oplage: 28.100

Redactie
Hans Bulten
Prof. dr. M.J. Kater
Jannemarie Vierbergen-Hakvoort
Johannes Visscher
Anja de With-Hoekman
Wilma van der Zande-de Roo

Redactieadres
Theologische Universiteit Apeldoorn,
redactie TUA Connect
Wilhelminapark 4
7316 BT Apeldoorn
Tel. 055-5775700
e-mail: connect@tua.nl

Adreswijzigingen
Leden van de CGK: Landelijk
Dienstenbureau, Postbus 334,
3900 AH Veenendaal
e-mail: adressenbeheer@cgk.nl
Overige: aan het redactieadres

Vormgeving, drukwerk en distributie
Drukkerij Holland, Alphen a/d Rijn

Giften
IBAN NL64INGB0005463945
t.n.v. TUA te Apeldoorn
RSIN-nummer: 820205941. Giften
aan de TUA zijn fiscaal aftrekbaar.

ISSN: 1877-0770

Agenda

2 en 9 september 2019

Buluitreiking bachelor en master.

11 september 2019

Jubileumdag '125 jaar TUA' met aansluitend opening academisch jaar. Lezing door prof. dr. A. van de Beek over 'Gereformeerde theologie en de toekomst van de kerk'. Zie voor meer informatie pagina 14.

Deze dag vindt plaats i.p.v. de TUA-dag die jaarlijks in het najaar wordt gehouden.

14 september 2019

Start 50ste seizoen Vormingscursus.

17 september 2019

Preekfestival in Amersfoort, medegeorganiseerd door de TUA.

3-5 oktober 2019

Conference 'The Challenges of Ethical Leadership: Wisdom from the Protestant Tradition'. Georganiseerd samen met ETF, Driestar educatief en Coram Deo Program.

Meer informatie over deze en andere bijeenkomsten in de agenda op www.tua.nl.

De hoofddisciplines zijn ook jarig

De theologiestudie aan de TUA kent verschillende hoofddisciplines of vakgroepen. Het gaat om Oude Testament, Nieuwe Testament, Praktische theologie, Systematische theologie, Kerkgeschiedenis en Kerkrecht. Op de volgende pagina's laten we de leiders van deze vakgroepen aan het woord. Hoe heeft hun vakgebied zich in de 125 jaar die de TUA bestaat ontwikkeld?

Prof. Huijgen:

'Goede dogmatiek levert goede prediking op, omdat ze voortkomt uit eerbied en gebed'

De afgelopen 125 jaar heeft de systematische theologie (o.a. de dogmatiek) niet stilgestaan. Dat geldt voor de theologie als geheel. In 1894 had de Eerste Wereldoorlog nog niet plaatsgevonden, die het optimisme van het Europese continent zou knakken en die bij velen het besef wakker zou maken dat het met de theologie anders moest. De Tweede Wereldoorlog zorgde nadien voor een nieuwe bezinning op de plaats van Israël, waarvoor eerder een blinde vlek was geweest. Het Tweede Vaticaans Concilie had nog niet plaatsgevonden, dat een enorme vernieuwing voor de rooms-katholieke theologie betekende.

En dat zijn dan nog maar de ontwikkelingen in de grote buitenwereld. Intussen speelden in de (christelijke) gereformeerde wereld tal van anderen kwesties. Prof. J.J. van der Schuit maakte de

christelijke gereformeerde positie in de verbondslere helder op de manier die hem kenmerkt: 'Hebt gij wel eens horen spreken over de kerk van de drie verbonden? Zij draagt de breed oecumenische en toch weer scherp positieve naam van "Christelijke Gereformeerde Kerk".' Die positie van de drie verbonden is vaak nog wel bekend. Bij Van der Schuit stond deze in het licht van het 'breed oecumenische' en tegelijk het 'scherp positieve'. Dat lijken me minstens zo belangrijke aandachtspunten voor vandaag de dag.

Prof. J. van Genderen publiceerde met prof. W.H. Velema in 1992 de *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*, een standaardwerk dat nog altijd prominent op het curriculum staat. Dit werk is kenmerkend voor zijn stijl: geen woord teveel, uiterste precisie in de formulering, met een door en door gereformeerd resultaat. Duidelijk is dat de *BGD* nog altijd gewaardeerd is in de breedte van de gereformeerde wereld.

Mijn leermeester, prof. J.W. Maris, benadrukte in zijn onderwijs

en onderzoek vaak het belang van een gelovige benadering van de theologie. De prioriteit van het geloof boven de ervaring, juist ook in de geloofservaring, blijkt al in de titel van zijn proefschrift *Geloof en ervaring*.

Intussen groeide de school uit tot hogeschool en universiteit, en de wereld om ons heen seculariseerde in hoog tempo. De studentenpopulatie werd diverser en breder. Het onderwijs in de dogmatiek ontwikkelde mee. In het huidige onderwijs hecht ik aan drie dingen. Ten eerste, de relatie tussen dogmatiek en Bijbelse theologie. De hele dogmatiek moet door en door Bijbels zijn, en dat zit 'm niet in het aanhalen van zo veel mogelijk Bijbelteksten. Het gaat om het sporen met het geheel van de Bijbelse theologie. Het tweede is de relatie met de praktijk. Het gaat in de dogmatiek over vragen die catechisanten stellen en die opkomen in de praktijk van het christelijke leven: wie is God? Wat is waarheid? Hoe kunnen we God kennen? Hoe zit het met wie niet in God gelooft? Het praktische karakter van de dogmatiek gaat echter nog dieper: het gaat om

de praktijk van het geloof, het leven voor Gods aangezicht. Goede dogmatiek levert goede prediking op, omdat ze voortkomt uit eerbied en gebed. Het derde, ten slotte, is de eerlijke overweging van andere posities. Uit allerlei bronnen valt te leren, en theologen met wie je van mening verschilt, kunnen je toch helpen bij een dieper verstaan. Alleen samen met anderen kunnen we de hoogte en breedte verstaan. Daarom doen we dogmatiek niet met oogkleppen op, maar met open vizier.

Prof. dr. A. Huijgen, hoogleraar systematische theologie

Dogmatiek is aan de TUA gedoceerd onder verantwoordelijkheid van de volgende docenten:

Prof. J. Wisse
Prof. P.J.M. de Bruin
Prof. J.J. van der Schuit
Prof. dr. J. van Genderen
Prof. dr. J.W. Maris
Prof. dr. G.C. den Hertog
Prof. dr. A. Huijgen

Per 1 september 2019 is dr. C.C. den Hertog, predikant te Nijmegen, benoemd als docent systematische theologie. Het betreft een versterking van de vakgroep met een extra omvang van 0,3 fte.

O.a. ethiek valt onder de vakgroep Systematische theologie. Ethiek wordt aan de TUA gedoceerd door dr. D.J. Steensma, predikant te Veenwouden.

Praktische theologie: het 'geleefde geloof'

Wat nu praktische theologie heet, luisterde vroeger naar de naam 'ambtelijke vakken' of nog iets deftiger: diakoniologie. Dat laatste – wel wat ingewikkelde – woord wijst op het woord 'dienst'. Het gaat inderdaad om de dienst vanuit het Woord, aan het Woord. Nog anders gezegd: in de praktische theologie gaat het om de communicatie van het Woord. En dan gaat het allereerst over het eerste Woord, namelijk het spreken van God. Dat Woord wekt ook leven en roept bepaalde praktijken op. Daarbij is te denken aan de praktijk van de eredienst. De prediking waar we ons op bezinnen in het vak homiletiek, en dat binnen het geheel van de liturgie waar ook het antwoord van de mens een plek krijgt. Maar er zijn meer 'praktijken' te noemen, zoals de praktijk van onderwijs in leer en leven (catechetiek) en de persoonlijke omgang met God (poimeniek/pastoraat).

Is er nu in de loop van de jaren meer veranderd dan alleen de overkoepelende naam van het vakgebied dat tegenwoordig praktische theologie heet? Ja en nee. Ja, want het is denk ik typerend voor een gereformeerde theologie dat die voortdurend in rapport staat met de tijd waarin we leven. Het leven stelt in de

Onderdeel van het vak homiletiek is het jaarlijkse preekseminar, waarbij de studenten onder leiding van prof. Kater drie dagen lang elkaars preken bespreken. Dit wordt als heel leerzaam ervaren.

21e eeuw weer eigen vragen en theologie bedrijven is nooit een tijdloos gebeuren. Het antwoord kan ook 'nee' zijn. In deze zin, dat gesteld kan worden dat wezenlijke Bijbels-theologische noties dezelfde blijven.

Nog iets meer over mijn eigen hoofdvak, de homiletiek. De lijn met het verleden loopt daarbij nog gewoon door via onder meer het boek *Priesterlijke prediking* van wijlen prof. W. Kremer (inmiddels beschikbaar in een nieuwe tweedelige uitgave 'verzamelde werken'). Zijn opstellen over 'Geestelijke leiding in de prediking' en bijvoorbeeld 'Het adres van de preek' zijn van blijvende waarde. De verbinding met de voorgaande jaren is er

ook geweest via de dikke dictaten van wijlen prof. W.H. Velema die gebruikt zijn tot ver in de 21e eeuw. Diens opvolger prof. dr. A. Baars heeft ook weer een eigen 'nalatenschap' van waarde nagelaten. Zelf werk ik niet met uitgeschreven dictaten, maar met een vorm van 'levende verkondiging' met tekeningen op het bord, het boek *Ontvouwen* van Bert de Leede & Ciska Stark als handleiding, en verder een veelheid aan artikelen met van alles en nog wat aan inhoud die tot instemming en tegenspraak prikkelt.

Is er wat veranderd? Er is minder koudwatervrees gekomen voor het gebruik van praktijkonderzoek. Met name de komst van

prof. dr. A. de Muynck (bijzondere leerstoel in samenwerking met Driestar educatief) heeft daartoe ook een mooie stimulans gegeven. Daarbij gaat het niet om kwantitatief onderzoek (maken van statistische overzichten), maar om kwalitatief onderzoek door middel van gerichte vragen, luisteren en waarnemen tijdens interviews of met behulp van andere methoden. Wat dan wel weer 'eigen' is voor Apeldoorn, is dat de praktijk niet zonder meer leidt tot een bruikbare theorie en zeker geen theologie. Het is onderzoek van het 'geleefde geloof' en van wat mensen denken te geloven. In praktijken van mensen treffen we niet het pure werk van de Geest aan. Integendeel. Daarom is ten dienste van de praktijk de tegenstem nodig van de normatieve theologie, vanuit de Schrift en de confessies. Het belangrijkste is dat praktische theologie zo werkelijk theologie beoefenen blijft. Daaraan wil onze TUA dienstbaar zijn.

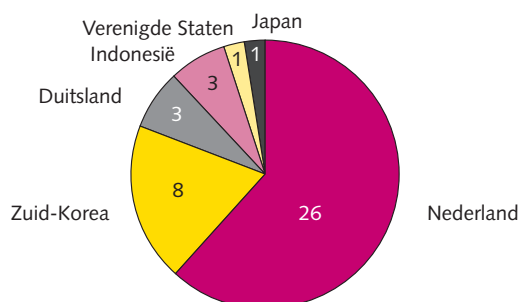
Prof. dr. M.J. Kater, hoogleraar praktische theologie

Onder de vakgroep praktische theologie vallen ook de vakken:

- catechetiek (door drs. L. Snoek)
- liturgiek (door dr. J. van der Knijff)
- missiologie (door drs. J. van 't Spijker)
- persoonlijke en praktische vorming (door gastdocent H. Wijma MLD en studiebegeleider J.W. van der Zande-de Roo)
- psychologie (door drs. A. Heystek)

TUA-FEITJE

Er wordt aan de TUA promotiebegeleiding gegeven aan enkele tientallen personen, die voor een deel uit het buitenland komen. In 2018 was de herkomst van deze mensen als volgt:

Praktische theologie (en haar voorlopers) is aan de TUA gedoceerd onder verantwoordelijkheid van de volgende docenten:

Prof. J. Wisse
 Prof. P.J.M. de Bruin
 Prof. A. van der Heijden
 Prof. G. Wisse
 Prof. J.W. Geels
 Prof. L.H. van der Meiden
 Prof. W. Kremer
 Prof. dr. W.H. Velema
 Prof. dr. A. Baars

Een luisterende houding als basis bij de nieuwtestamentische vakken

Hoe kan je Gods stem verstaan in het Nieuwe Testament en hoe kan je dit vertalen naar ons leven vandaag? Daarover gaat het bij de 'nieuwtestamentische vakken'.

Zelf had ik het voorrecht om tijdens de colleges van prof. dr. J.P. Versteeg woord voor woord door de eerste brief van Johannes geleid te worden. Nauwkeurig nagaan wat elk woord betekent, waarom Johannes juist dat woord koos, en hoe elk vers weer iets nieuws aan de gedachtegang toevoegt. Dat vraagt precisie en geduld. Maar bovenal de leiding van de Geest om vanuit dat nauwkeurige beluisteren van elk afzonderlijk woord de boodschap van de tekst als geheel te verstaan. Exegese is dan een wisselwerking tussen 'vakmanschap' en geestelijke afstemming op die boodschap, met uiteindelijk één hart: Jezus Christus en Die gekruisigd.

Deze luisterende houding is tot op vandaag de basis voor ons bezig zijn met de Schriften in Apeldoorn. Het is prachtig om van nabij mee te maken hoe studenten in het eerste jaar gaan oefenen met het lezen van de tekst, vanaf het tweede jaar in groepjes samen studeren, en uiteindelijk in het laatste jaar zelfstandig tot een verantwoorde uitleg van een Bijbelgedeelte komen, waarbij ze toepassen wat ze hebben ontvangen tijdens de studie. Vanaf het vaststellen van de meest oorspronkelijke Griekse tekst tot kennis van de context van het Nieuwe Testament en nieuwe in-

zichten in de manier waarop we de boodschap van Paulus moeten verstaan in zijn Joodse context: het krijgt uiteindelijk allemaal een plaats in de laatste exegetische werkstukken.

Dit alles hoort bij een goede uitleg van de Bijbel en is dus een rode draad door de opleiding in Apeldoorn vanaf het eerste begin. Daarnaast zijn er uiteraard ook nieuwe ontwikkelingen. Ik noem twee voorbeelden. In de loop van de tijd is er meer aandacht gekomen voor de vakken Judaïca (de studie van het jodendom, red.) en Kerk en Israël. Altijd was er aandacht voor de verbondenheid met Israël, maar de Joodse manier van lezen en leven met de Schrift heeft meer ruimte gekregen in het onderwijsprogramma. Apeldoorn onderscheidt zich op dat punt van andere theologische opleidingen. Er is bijvoorbeeld elk jaar een ontmoeting met een rabbijn. We leren niet alleen over het jodendom, maar zijn met Joden in gesprek, figuurlijk vanuit de boeken, maar ook letterlijk in levende ontmoetingen. Dat verrijkt en verdiept.

In verband daarmee is ook een tweede ontwikkeling te zien, die terugkomt in exegetische werkstukken van studenten: er is de laatste jaren meer aandacht voor expliciete en impliciete verbindin-

gen van perikopen uit het Nieuwe Testament met gedeelten uit het Oude Testament. Dat heeft te maken met die aandacht voor de Joodse leeswijze. Zoals rabbijnen op Bijbelgedeelten zinspelen als zij over een onderwerp spreken, zo doen de Bijbelschrijvers dat vaak ook. Met enkele woorden wordt soms naar een oudtestamentische passage verwezen, wat belangrijk is om zulke woorden goed te begrijpen. Kennis van de Joodse uitleg helpt dan om Paulus en andere schrijvers beter te begrijpen. Dit biedt enerzijds meer zicht op de veelkleurigheid van de boodschap van het Nieuwe Testament, en laat anderzijds juist de eenheid van Gods stem in Oud en Nieuw Testament naar voren komen. Een voorrecht om studenten te helpen die stem te verstaan.

Foto: André Dorst

Dr. M.C. Mulder, universitair docent Nieuwe Testament

Belangrijk bij het lezen van het Nieuwe Testament is het leren van Grieks. Dit vak wordt verzorgd door mw. dr. J.J. Oosterhuis-den Otter.

Nieuwe Testament is op de TUA gedoceerd onder verantwoordelijkheid van de volgende docenten:

Prof. F.P.L.C. van Lingen
Prof. H. Janssen
Prof. F. Lengkeek
Prof. W. Geels
Prof. L.H. van der Meiden
Prof. dr. W. Kremer
Prof. dr. W.H. Velema
Prof. dr. J.P. Versteeg
Prof. dr. J. de Vuyst
Prof. dr. T.M. Hofman
Dr. M.C. Mulder

TUA-FEITJE: Personeelsformatie in fte's per 1 oktober 2018

	M	V	Totaal fte	%
Hoogleraren	4,0	0,0	4,0	25,5
Universitair docenten	3,79	1,0	4,79	30,5
Promovendi	0,5	0,5	1,0	6,4
Wetenschappelijk medewerkers	0,0	0,4	0,4	2,5
Ondersteunend personeel	3,11	2,39	5,5	35,1
Totale formatie	11,40	4,29	15,69	100
Aantal personen	19	8	27	

Prof. Peels: 'Liefde voor de Schrift kenmerkend voor Apeldoornse theologie'

Oude Testament is op de TUA gedoceerd onder verantwoordelijkheid van de volgende docenten:

Prof. F.P.L.C. van Lingen
 Prof. H. Janssen
 Prof. F. Lengkeek
 Prof. W. Geels
 Prof. L.H. van der Meiden
 Prof. dr. B.J. Oosterhoff
 Prof. dr. H.G.L. Peels

De Bijbelse vakken hebben aan onze universiteit altijd een grote plaats ingenomen. Toen onze kerken in 1894 besloten de opleiding tot predikant in eigen hand te nemen, stond ds. F.P.L.C. van Lingen – die we een soort 'founding father' mogen noemen – garant voor een stevig pakket aan Bijbels onderricht. Hij was een geleerde die zijn talen uitstekend beheerste, en heeft er voor gestreden dat aan onze 'school' een gedegen opleiding werd gegeven. 'Wie niet studeert, is niet bekeerd', was een van zijn bekende gezegdes. Kenmerkend voor de Apeldoornse theologie is tot op heden altijd geweest: liefde voor, graven in, luisteren naar de Schrift.

De basis van de bestudering van het Oude Testament is kennis van de taal ervan, het Bijbels Hebreeuws. Later kwam daar ook kennis van het Bijbels Aramees bij, omdat een klein deel van het Oude Testament in die taal geschreven is. Jaar in jaar uit worstelen studenten met

het Hebreeuws, om zich deze (prachtige!) taal eigen te maken. Terug naar de bron, is het adagium. De HERE heeft ons de Bijbel niet in het Nederlands of Engels, maar in het Hebreeuws gegeven.

Op het fundament van talenkennis werd de bestudering van het Oude Testament ingericht. De benamingen van de vakken zijn in de loop van 125 jaar licht gewijzigd, de zaak waarom het gaat niet. De belangrijkste onderdelen van de studie van het Oude Testament zijn de volgende:

1. Kennis van de canoniek: hoe is de canon van het Oude Testament gegroeid, hoe is deze samengesteld? Wat kunnen we weten van elk Bijbelboek, qua achtergrond, groei, structuur?

2. Vaardigheid in de exegese: hoe leggen we de Bijbeltekst uit, in zijn eigen verband? Hoe vertalen en vertolken we de grondtekst in de taal en de voorstelling

van vandaag? Wat staat er nu eigenlijk?

3. Inzicht in de hermeneutiek: op welke manier gaan we de Bijbeltekst lezen, wat brengen we daarbij allemaal mee, hoe doen we zo goed mogelijk recht aan het zelfverstaan van de tekst?

4. Rekening houden met de geschiedenis van Israël: op alle mogelijke manieren wordt in het Oude Testament naar deze geschiedenis verwezen, de Bijbelteksten reflecteren een tijdperk van meer dan duizend jaar. Wat is er in die tijd gebeurd, en hoe verdisconteren we dat in onze exegese?

5. Zicht op de openbarings- en heilsgeschiedenis: bij het lezen en uitleggen van een deel moet je steeds ook oog houden voor het geheel. De weg die de HERE is gegaan met deze wereld, met Israël, met de mensheid, om ons te verlossen uit het duister tot Zijn wonderbaar licht. De Bijbel is geen grabbelton met teksten, maar verhaalt ons een voortgaande geschiedenis van hoe God zijn werk gaat volbrengen.

Altijd hebben genoemde elementen deel uitgemaakt van het curriculum. In later tijd werd daar

uitbreiding aan gegeven: de bestudering van de wereld rondom Israël, het belang van de archeologie voor het verstaan van de Schrift, specifieke thema's die in keuzevakken nader worden uitgediept (zoals: God en geweld in het Oude Testament; de theologie van een Bijbelboek als Jesaja of Jeremia). Waar vroeger het onderwijs frontaal gegeven werd – de professor sprak gewoon een uur lang de studenten toe – wordt in recente tijd op gevarieerder wijze les gegeven, ook via werkcolleges of studiegroepen. De computer deed zijn intrede, met een geweldige toename aan mogelijkheden van Bijbelonderzoek.

Wat onveranderd bleef en zal blijven, is waar het in alle Bijbels onderricht en studie altijd weer op neerkomt. De houding van luisterend leerling zijn: 'Spreek HERE, want uw knecht hoort'. En: 'Ontdek mijn ogen, opdat ik aanschouwe de wonderen van uw wet.'

De basis van de bestudering van het Oude Testament is kennis van de taal ervan, het Bijbels Hebreeuws. Later kwam daar ook kennis van het Bijbels Aramees bij. Hebreeuws en Aramees worden aan de TUA gedoceerd door dr. H. de Waard.

Prof. dr. H.G.L. Peels,
 hoogleraar Oude Testament

Kerkgeschiedenis groeit nog elke dag

Het voordeel van het vak kerkgeschiedenis is dat ik al meer stof behandel dan al mijn voorgangers, want die geschiedenis groeit elke dag. Mijn nadeel is wel dat ik voor meer stof minder tijd heb dan mijn voorgangers hadden. En wat de meeste studenten aan

voorkennis meebrengen, is ook bepaald niet meer geworden. Daarbij komt dat we nu meer dan voorheen aandacht geven aan de geschiedenis van de kerk buiten Europa, en dat heeft alles te maken met de veranderde positie van de kerk in ons land en in Eu-

ropa, en de groei van de kerk in andere werelddelen. Wat niet veranderd is, is dat we aan de TUA kerkgeschiedenis doceren en niet religiegeschiedenis of geschiedenis van het christendom, ook al komen die aspecten wel aan de orde. Apeldoorn heeft altijd gekozen voor de geschiedenis van de kerk van Christus en dan in het besef dat het in die kerk niet altijd christelijk toeging en dat er ook buiten de kerk veel van Christus' werk te zien is. Van de docenten die ik meemaakte – Soeters, Starreveld en Van 't Spijker – heb ik wat dat betreft veel geleerd. Verbonden en kritisch, oecumenisch en relevant, zijn de kernwoorden bij dit vak. En dat we nu voor het verleden minder tijd hebben,

Naast prof. Selderhuis doceert mw. drs. C.T. Boerke kerkgeschiedenis. Zij verzorgt de vakken Inleiding kerkgeschiedenis en Nederlandse kerkgeschiedenis en het keuzevak Geschiedenis van de CGK.

maakt inventief. Bovendien zijn er ook voor kerkgeschiedenis middelen en mogelijkheden die mijn voorgangers niet hadden.

Prof. dr. H.J. Selderhuis, hoogleraar Kerkgeschiedenis

Kerkrecht en kerkelijk welzijn, kerkorde en pastoraat zijn nauw met elkaar verbonden

Toen ik belijdenis deed, kreeg ik als cadeau van de kerkenraad een kerkorde. Ik had daar niet om gevraagd, maar blijkbaar was duidelijk geworden dat ik wel interesse had in hoe de dingen in de kerk nu geregeld waren. Van die interesse heb ik mijn werk mogen maken, maar dat komt ook omdat die interesse bij mij als student werd aangewakkerd door mijn voorganger, prof. Van 't Spijker, die in de vele voorbeelden die hij uit eigen er-

varing met ons deelde, liet zien hoe nauw kerkrecht en kerkelijk welzijn, kerkorde en pastoraat met elkaar verbonden zijn. Zelf heb ik ook geprobeerd die verbindingen te leggen.

Toch is er in die afgelopen periode iets wezenlijks veranderd en dan doel ik op de jurisdisering van het kerkrecht. Enerzijds gaat het dan om het fenomeen van predikanten en gemeenteleden die naar de wereldlijke rechter stap-

pen, anderzijds om het feit dat de kerk scherper moest gaan opletten of de dingen wel conform het burgerlijk recht geregeld waren. Ook wat kerkrecht aangaat, zijn vele vanzelfsprekendheden verdwenen en is er in de afgelopen 25 jaar meer veranderd dan in de 100 jaar daarvoor. Voor een groot deel is dat een goede zaak, bij het vak kerkrecht staan we voor de boeiende uitdaging nog meer over heden en toekomst na te denken. Samenwer-

king, ambten en kerkdiensten bijvoorbeeld vragen om een nieuwe doordenking. Er bestaat echter ook het nadeel dat het bij kerkrecht meer over 'recht' dan over 'kerk' gaat, maar het moet mogelijk zijn wat dat aangaat de lijn van het verleden te bewaren en te versterken, zodat kerkrecht nauw verbonden blijft met kerkelijk welzijn en pastoraat.

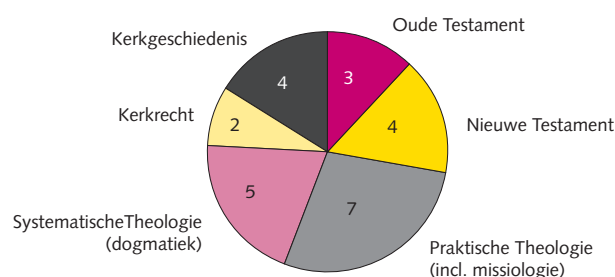
Prof. dr. H.J. Selderhuis, hoogleraar Kerkgeschiedenis

Historische theologie is op de TUA gedoceerd onder verantwoordelijkheid van de volgende docenten:

Prof. J. Wisse
Prof. P.J.M. de Bruin
Prof. J.W. Geels
Prof. J. Hovius
Prof. dr. W. van 't Spijker
Prof. dr. H.J. Selderhuis

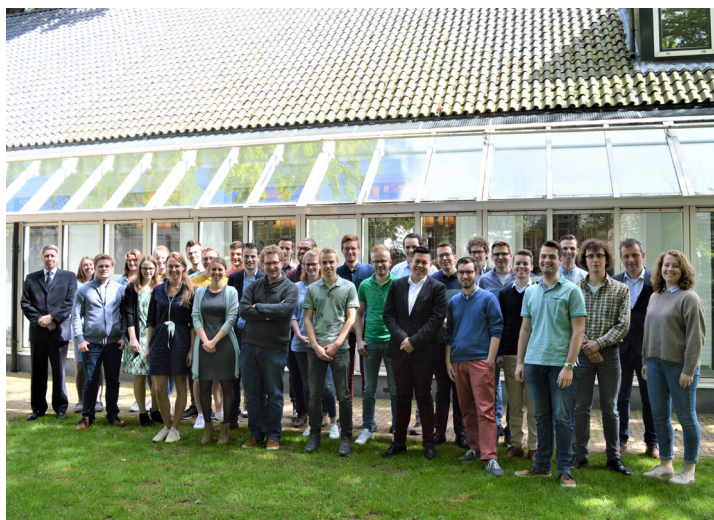
TUA-FEITJE: Afstudeerrichtingen

In het zesde studiejaar kiezen de studenten een major, een hoofdvak waarin ze zich specialiseren. Voor de 25 zesdejaarsstudenten van het achterliggende studiejaar 2018/2019, was de verdeling als volgt:

De mensen van de TUA

In de achterliggende pagina's was veel te lezen van de hoogleraren (en docenten). Maar de TUA heeft natuurlijk nog veel meer 'bewoners'. Een kennismaking met een deel van hen.

Een deel van de bachelorstudenten.

Een deel van de masterstudenten.

Was vroeger echt alles beter?

De professor is zo druk met zijn telefoon dat hij ons niet eens ziet staan.

Ach, nu heeft hij een goed excuus. Vroeger waren ze gewoon verstrooid.

Het curatorium bestaat uit negen predikanten van de CGK, benoemd door de generale synode en de particuliere synoden. Belangrijke taken van het curatorium zijn het handhaven van het gereformeerd-confessionele karakter van de TUA als wetenschappelijke opleiding, het toelaten en begeleiden van admissiale studenten (studenten die predikant hopen te worden in de CGK), het verlenen en indien nodig ontnemen van preekconsent aan admissiale studenten en het beroepbaar stellen van admissiale studenten en het ontnemen van de beroepbaarstelling.

Op de foto v.l.n.r.: drs. G.R. Procee, drs. A. van de Bovekamp, ds. C.A. den Hertog, drs. G. van Roekel, ds. P.D.J. Buijs, ds. C.J. Droger, ds. H. Polinder en drs. L.A. den Butter. Niet op de foto: drs. A.P. van Langevelde.

Het onderwijsondersteunend personeel ondersteunt de onderwijs- en onderzoeksactiviteiten. V.l.n.r. Bas Brunsveld (administratief medewerker), Wilma van der Zande-de Roo (universiteitssecretaris, studieadviseur, begeleider persoonlijke en praktische vorming), Jannemarie Vierbergen-Hakvoort (PR- en communicatiemedewerker), Nikè van der Mijden-Groenendijk (bibliothecaris), Willemieke Reijnoudt-Klein (beleidsmedewerker, medewerker onderwijsontwikkeling), Hans Bulten (medewerker onderwijs- en studentzaken) en Melle Rozema (beheerder en pedel).

Bijzondere leerstoelen aan de TUA

Aan de TUA zijn op dit moment twee bijzondere leerstoelen verbonden. Bijzondere leerstoelen zijn in die zin bijzonder dat zij eigenlijk van buiten komen en niet door de universiteit zelf, maar door een stichting, fonds, bedrijf of particulier gefinancierd worden. Een stichting bijvoorbeeld heeft er belang bij dat haar doel ook door wetenschappelijk onderwijs en onderzoek gerealiseerd wordt, en als er een universiteit is die vindt dat het thema van die stichting past bij waar zij zelf mee bezig is, is de verbinding snel te maken. Hoogleraren die zo'n bijzondere leerstoel bezetten, draaien grotendeels mee in het

programma van de universiteit, maar vallen onder verantwoordelijkheid van zowel de instelling die de leerstoel heeft opgericht als van de universiteit.

De TUA kent twee van zulke leerstoelen: de leerstoel 'Christelijke Pedagogiek', die wordt bezet door prof. dr. A. de Muynck vanuit Driestar educatief, en de leerstoel Bijbeluitleg Vroege Kerk, met prof. dr. M.A. van Willigen als leerstoelhouder vanuit de gelijknamige stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk.

BIJZONDERE LEERSTOEL

'Christelijke pedagogiek'

De leerstoel Christelijke pedagogiek is ingesteld door Driestar educatief in Gouda om de wetenschappelijke reflectie op pedagogiek te bevorderen. Het woord 'christelijk' is in de titel van de leerstoel prominent aanwezig. Het is dan ook bijna vanzelfsprekend dat ik mij bezig houd met de verhouding tussen theologie en pedagogiek. De bezinning daarop krijgt een plek in het handboek Christelijk leraarschap, één van de hoofdprojecten van de leerstoel. In dit handboek gaat het over vragen als: 'wat is de betekenis van een christelijke school' en 'wat kenmerkt een christelijke leraar'. De tekst hiervan is naar verwachting in 2020 gereed. Maar de verhouding tussen Bijbel en opvoedkunde is ook heel praktisch. Een voorbeeld: als je na wilt denken over de vraag hoe kinderen leren om met conflicten om te gaan, kun je daar pedagogisch van alles over zeggen. Als je pedagogiek dan met theologie wilt verbinden, kun je niet heen om het gebod van Christus om elkaar te vergeven. In de afgelopen jaren hebben TUA-studenten en pabo-studenten van Driestar hogeschool over dit thema onderzoek gedaan. Dit project heeft veel inzicht gegeven in de mogelijkheden en moeilijkheden die er zijn als je kinderen wilt leren vergeven. In alle projecten die we onder de leerstoel opzetten, komt de theologische bezinning mee. Dat geldt ook de zes lopende promotietrajecten. Die zijn vaak heel praktisch van aard. Een van de projecten gaat bijvoorbeeld over de vraag: hoe leer je in het voortgezet onderwijs leerlingen meer verantwoordelijkheid te nemen? Er zijn ook projecten die gaan over de oorzaak van kerkverlating en over binding aan de kerk. We streven onder de leerstoel naar hoogwaardig, praktijkgericht onderzoek. De onderzoekers kijken naar hoe de dingen in de praktijk gaan en hoe ze verbeterd kunnen worden. Op dit moment zijn er ook enkele internationale studenten (India en Nepal) die onder de pedagogiek-leerstoel bij de TUA werken aan een promotiestudie.

Prof. dr. A. de Muynck,
bijzonder hoogleraar Christelijke Pedagogiek

BIJZONDERE LEERSTOEL

'Bijbeluitleg Vroege Kerk'

Het belang van goede Bijbeluitleg

De manier waarop wij de Bijbel uitleggen, is allesbepalend. Is het Hooglied van Salomo alleen een liefdeslied van twee jonge mensen die van elkaar houden of is het meer? In de Vroege Kerk wordt de extra dimensie van dit Bijbelboek in talloze Bijbelcommentaren benadrukt. Het gaat hier niet alleen om twee geliefden die elkaar innig liefhebben. Het gaat hier ook om Christus en Zijn bruid, Zijn zeer geliefde Kerk. De Stichting Bijbeluitleg Vroege Kerk wil deze diepere laag, deze extra dimensie, deze oorspronkelijke uitleg van de Bijbel, weer in beeld brengen en zo de geloofsbeleving ook op die manier intensiveren.

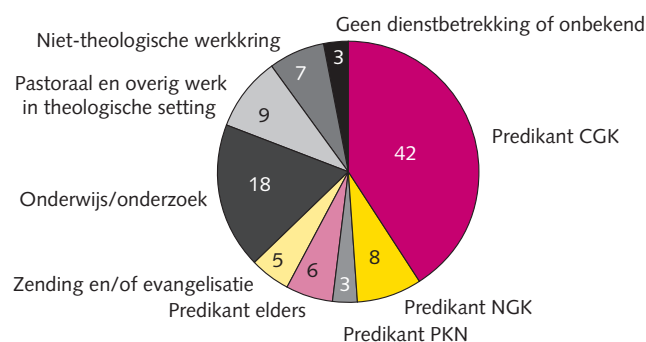
De Vroege Kerk als referentiekader

Bij de uitleg van de Schrift hebben wij een goed kader nodig. Dit kader is allereerst 'het Schrift met Schrift vergelijken' en het zorgvuldig plaatsen van de geschriften in hun eigen tijd en cultuur. Hiervoor is intensieve studie nodig die in Bijbelcommentaren wordt vastgelegd. Sinds de Reformatie heeft deze bestudering van de Schrift een enorme impuls gekregen.

Gelukkig is deze bestudering er altijd geweest. Ook in de Vroege Kerk schreef men uitgebreide commentaren op de Bijbelboeken. Hierin werd ook zorgvuldig gekeken naar de bedoeling van de tekst en de boodschap voor de tijd waarin men leefde. Met andere woorden, ook in de Vroege Kerk is er veel in de Bijbel gestudeerd. Bovendien is er veel van deze bestudering van de Bijbel opgeschreven.

vervolg op pagina 15

TUA-FEITJE: Werkkring alumni 2009-2018

Emeriti aan het woord: de TUA vroeger en straks

Een jubileum is een moment om terug te blikken en vooruit te zien. We vroegen enkele van onze emeritus hoogleraren om een bijdrage.

De TUA in een zeer wijde wereld

Kijk eens naar buiten

Twee momenten uit mijn TUA-tijd als hoogleraar systematische theologie.

Prof. Barend Kamphuis, collega uit Kampen, geeft een gastcollege over een mooi dogmatisch onderwerp. De bovenzaal zit vol studenten. Kamphuis staat met de rug naar het raam aan de achterkant van de zaal. Midden in zijn betoog onderbreekt hij zichzelf: 'Ik hoor een boomklever hierachter.' Hij hoorde het, en toen zagen wij het fraai gestroomlijnde vogeltje, op en neer gaan langs het kozijn van de collegezaal. Het was nauwelijks een onderbreking. We konden zo weer verder met het leerzame thema van het college.

Een student zit bij mij thuis in de zijkamer, om tentamen dogmatiek te doen, een belangrijk deel van het examen op weg naar het predikantschap. Ik stel belangrijke vragen, Mark

Bot geeft beheerst en uitvoerig, met de rug naar het raam aan de achterkant van ons huis, de goede antwoorden. En opeens is er de onderbreking: 'Professor, u hebt jonge koolmezen in de tuin.' Ik moest bekennen dat ik ze nog niet had gezien of gehoord, al hadden we de activiteit van de koolmezen bij het nestkastje natuurlijk gevolgd.

Die echte vogelaars gaan mij, geïnteresseerde amateur, in hun kennis ver te boven. Maar hun uitstapjes zaten mij niet in de weg, integendeel. Dwars door de theologische en Bijbelse gedachten heen gingen even extra raampjes open.

Gods wereld is groter dan de theologische bezinning in kerk en universiteit. Kijk naar buiten – schepselen bewegen en zingen in de wereld die God Zelf heeft gemaakt. Het is dezelfde God die wij belijden in de gemeente van Christus! De wereld van kwetterende en jubelende vogels is dezelfde waarin theologen zich druk maken. Om je heen kijken is niet buiten de theologische orde!

De wereld van de TUA

Het houdt mij als emeritus zeker nog bezig hoe de beoefening van de theologie – ook aan de TUA – zich zal ontwikkelen (tussen haakjes: als men spreekt van het bedrijven van theologie denk ik soms dat het een beetje strafbaar is, alsof je een misdrijf begaat).

Ik zeg het in acht stellingen.

1. De theologie hoort bij de kerk, vooral voor het opleiden van haar predikanten, en dat gebeurt op wetenschappelijk niveau.
2. De TUA hoort historisch in eerste instantie bij de Christelijke Gereformeerde Kerken, maar evenmin als de kerk van ons is, is de theologie dat. We bevinden ons in wezen

onder de heerschappij van de Here Jezus Christus, niet van mensen.

3. Het karakter van de TUA zal herkenbaar zijn aan verbondenheid met Gods Woord en met de gereformeerde belijdenis.
4. Het doceren en studeren in de theologie kan onmogelijk zinvol zijn zonder een persoonlijke geloofsrelatie met onze Koning, de Here Jezus Christus, en zonder volledige toewijding aan zijn dienst.
5. De kerk is intussen per definitie niet thuis in een bepaald land, maar is wereldwijd. En dat geldt ook de theologiebeoefening. Kerk én theologie zijn katholiek.
6. Er dient (dus) actief gezocht te worden naar samenwerking en uitwisseling met theologische instellingen wereldwijd. Wij kunnen van anderen leren. Zij ook.
7. Er dienen bij voorrang faciliteiten te worden ontwikkeld om ook minder welvarende studenten uit andere delen van de wereld een pakket aan te kunnen bieden, dat de studie aan de TUA binnen hun bereik brengt. Als we beseffen hoe wezenlijk dat is, komen de middelen er.
8. Ook buiten de 'eigen kring' wordt Gods lof gezongen. Vensters heeft de TUA aan alle kanten. En daarbuiten is alles zo majestueus groot als het Koninkrijk dat komt. Kijk de zeer wijde wereld maar in.

Prof. dr. J.W. Maris,
emeritus hoogleraar

Vervlogen tijden: de vrouwenactie bibliotheek

Dat is een mooi boek.
Ik denk dat ze daar in
Apeldoorn heel blij mee
zullen zijn. Dank je wel!

Prof. Van 't Spijker: 'Wij studeren theologie om in kerk en wereld tot zegen te zijn'

Mijn eerste scriptie moest ik schrijven voor mijn schoonvader, professor Hovius, en het moest gaan over Episcopius, een remonstrants theoloog. Later moest ik dat opnieuw doen, maar dan in het bijzonder over het thema verbond en kerkverband bij Episcopius. Zo kwam ik bij de remonstranten terecht, en via de remonstranten ben ik uitgebreid de gereformeerde theologie gaan bestuderen, met name Martin Bucer, een Duitse reformator. De herdenking van de Dordtse synode dit jaar spreekt me daardoor erg aan!

De laatste jaren zijn er in de gereformeerde theologie grote wijzigingen gekomen in de manier van theologie beoefenen. Theologische vragen presenteren zich in maatschappelijke en kerkelijke ontwikkelingen. Wij studeren theologie om in kerk en wereld tot zegen te zijn. De theologie wordt bevraagd door kerkelijke standpunten die zich aanpassen aan moderne ontwikkelingen. In deze

woelige zee van theologische opvattingen is het de taak van de TUA om niet alleen oecumenische theologie, maar ook gereformeerde theologie, uit de zestiende en zeventiende eeuw, vruchtbaar te maken voor kerk en maatschappij.

Ik hoop voor de TUA dat er een Bijbelse en wezenlijk gereformeerde theologie op de colleges door blijft klinken en dat tegelijk die theologie in de praktijk van ons kerkelijk leven wordt gepraktiseerd. Houd in het oog wat van meet af aan in de theologie, vanaf Augustinus, via de Middeleeuwen en de Reformatie, tot nu, van betekenis is geweest, en wat voor kerken noodzakelijk is in prediking en pastoraat. Er zijn punten die van blijvende betekenis zijn voor het kerk zijn. Ik denk dan met name aan 'vrije genade'. Een kerk waarin de theologie van vrije genade niet meer naar voren kan komen, verliest wortels en verliest vrucht. Bevindelijkheid, of een vorm daarvan, moet altijd terugkeren!

Een anekdote uit mijn studententijd? Er is altijd humor geweest op de TUA, theologische humor. Ik herinner me nog dat er vroeger 'krans' was, geleid door de professoren: Hovius, Van der Meiden, Van der Schuit, Geels.

Er werden dan preken besproken, en de studenten waren hierbij aanwezig. Het kwam een keer voor dat prof. Van der Meiden een psalmvers opgaf dat samengesteld was uit regels van verschillende coupletten. Er ontstond onenigheid onder de professoren over wat er nu precies gezongen moest worden, totdat prof. Geels zei: 'Zing maar voor mij: U alleen, u loven zij!'

Ik weet nog veel meer anekdotes hoor, hoeveel wil je er hebben? Als we als student slecht werk leverden, zei de hoogleraar gerust: 'Gooi maar in de kachel!' En prof. Geels vertelde een keer dat hij zijn preek niet kon vinden. Hij had tot in het kippenhok gezocht. Zijn broer zei toen: 'Als je nou niet kunt preken, heeft God je niet geroepen.' Waarop prof. Geels zei: 'Als ik niet geroepen ben, ben jij niet bekeerd!' Want hij had een teken aan God gevraagd: als zijn broer bekeerd zou worden, zou hij dominee worden.

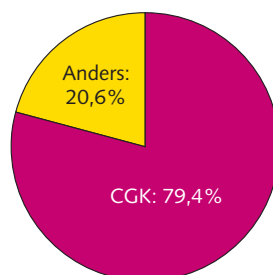
Ja, de TUA zit in mijn hart. Ik wens dat de studie aan de 'school' van betekenis mag blijven!

*Prof. dr. W. van 't Spijker,
emeritus hoogleraar Kerkgeschiedenis en*

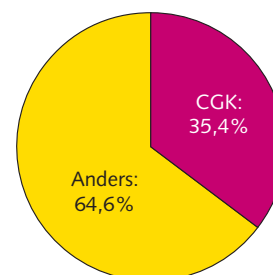
Een taart met hele noten leek mij wel een goed idee, want dat zijn die gereformeerden wel gewend.

TUA-FEITJE: Kerkelijke achtergrond TUA-studenten per 1 oktober 2018

Bachelor

Master

Sprinkhanen in het Wilhelminapark

Sprinkhanen voor Peels

Het gebeurde jaren geleden tijdens het college homiletiek op de dinsdag. De laptop had bij de studenten op college net zijn intrede gedaan. De meesten schreven soms nog gewoon met pen iets op van wat ik te berde bracht, maar een enkeling liet zo af en toe zacht zijn laptop ratelen. Eén student ontplooidde daarbij een opmerkelijke activiteit: het geratel werd een vrijwel onafgebroken gezoem. Dat deed me goed! Ik waande me even in het verre verleden, toen – zoals soms in de geschiedenis van de TUA te lezen valt – studenten ieder woord van hun hoogleraar verlangend aanhoorden en ijverig neerschreven (*Quod non!*). Nu liep ik wel meer al lesgevend tussen de tafeltjes door. Niet voor niets werd ik in mijn eerste gemeente vanwege mijn kanselgewoonten wel 'de wandelende dominee' genoemd. En dus liep ik erheen en wierp ik een verwachtingvolle en ook wel nieuwgierige blik op de laptop van onze student en alles wat daar omheen lag. Ik zag een stapel opengeslagen boeken met nogal wat Hebreeuws in de tekst en ook op het scherm stonden heel wat van die lettertekens te lezen. Omdat ik bij mijn weten niets aan het behandelen was dat ook maar in de verste verte met die taal te maken had, vroeg ik wat wantrouwig waar hij mee bezig was. Het laconieke antwoord was: 'De sprinkhanen voor Peels!' Bij navraag bleek dat hij een scriptie voor professor Peels moest schrijven over de sprinkhanen uit Joël 2. Hij was in tijdnood gekomen en was daarom – uiteraard tegen zijn zin – nog tijdens de colleges met de sprinkhanen bezig. Ik heb hem voor de keuze gesteld: of hij moest de sprinkhanen laten verdwijnen, zoals dat destijds ook in Egypte gebeurde (Ex. 10), of hij kon met sprinkhanen en al verdwijnen, eventueel naar professor Peels. Hij koos voor het eerste. Hoe het met de scriptie gelopen is, weet ik niet meer. Het is ongetwijfeld goed gekomen, want hij is al lang afgestudeerd.

Springt de theologie over haar grenzen en haar doel?

Met mijn mijmeringen over sprinkhanen kwam ik vervolgens op een volstrekt serieus spoor. Het is duidelijk dat de wetenschap de laatste tientallen jaren in het algemeen enorme sprongen heeft gemaakt. Dat geldt ook voor de theologie. En binnen de beoe-

Een bidsprinkhaan.

fening van de theologie heeft Apeldoorn een gerespecteerde plaats gekregen. Dat is mooi en daar mogen we dankbaar voor zijn. Maar het is ook duidelijk dat in het brede theologische discours soms rare wilde sprongen gemaakt worden. Mensen die 'gedurfd' met nieuwe theologische experimenten komen, trekken veel aandacht en krijgen de handen op elkaar. Laat de TUA bewaard worden voor dergelijke bokkensprongen. De theologie is een prachtige wetenschap en iedereen die mij een beetje kent, weet dat ik grondige theologische studie van fundamenteel belang vind. Maar gereformeerde theologische studie heeft een grens en een doel. De grens is de norm van Schrift en confessie. In zijn rede *Confessie en theologie* (1975) heeft professor Van Genderen daarover behartenswaardige dingen gezegd. Het doel is dat de theologie dienstbaar is aan de Kerk en aan het Koninkrijk van God. Laat de theologie in Apeldoorn niet over haar eigen grens heen springen. Dan komt ze in het moeras van de waan van de dag of van een veelheid van meningen terecht. En daartegen heeft zelfs Plato (*Plato non christianus!*) al eeuwen geleden zijn vinger opgeheven. Minstens zo erg is het als de theologie een sprinkhaan wordt die met een grote boog over de gemeente heen springt. Dan wordt theologie een soort narcistisch en vruchteloos bedrijf van ijle bespiegelingen. En de gemeente blijft zonder geestelijke leiding en in verwarring achter. Concreet: de TUA is altijd allereerst een opleiding tot predikant geweest. Laat dat vooral het belangrijkste blijven: theologie binnen de band van de confessie en met het oog op de gemeente! En daarin mag de TUA dan de

deuren en ramen openzetten naar alle instellingen op Bijbels-gereformeerde grondslag die eenzelfde missie van Godswege hebben! Dan denk ik zeker ook aan het buitenland, al sta ik persoonlijk niet zo te trappelen bij de gedachte dat het onderwijs in Apeldoorn vooral Engelstalig moet worden. We hebben al moeite genoeg om in prediking, pastoraat en catechese de boodschap 'in onze eigen taal' (Hand. 2) te vertolken zo dat de harten en levens van 'gewone' Hollanders geraakt worden.

Bidsprinkhanen

Hoe houdt de TUA het vol om gereformeerde theologie te blijven beoefenen in een wetenschappelijk klimaat dat daar weinig oor of oog voor heeft? Hoe houdt de TUA het vol kerken in de breedte van de gereformeerde gezindte te dienen, nu het kerkelijk klimaat zowel buiten onze kerken als binnenshuis steeds verwarrender lijkt te worden? Er is maar één antwoord op die vraag: er is veel gebed vóór de TUA en binnen de TUA nodig. Ik gebruik daarvoor een wellicht wat merkwaardig beeld. Het is opnieuw ontleend aan de metafoor van de sprinkhaan. Een bepaalde soort daarvan heet, zoals bekend, bidsprinkhaan. Die naam draagt hij niet vanwege zijn sprongen, maar vanwege zijn houding die op de gebedshouding lijkt. De naam die dit beestje in het Engels heeft is voor mijn metafoor nog net iets sprekender: 'Praying mantis'. Het woord 'praying' herinnert namelijk aan een voortdurende activiteit, zoals we het zo mooi in de Engelse Bijbel lezen: 'Praying always with all prayer and supplication in the Spirit' (Ef. 6: 18 KJV). Dat wens ik de TUA voor de toekomst van heler harte toe: het voortdurend gebed in en rondom de universiteit aan het Wilhelminapark.

Prof. dr. A. Baars, emeritus hoogleraar ambtelijke vakken en dogmageschiedenis

Samenwerkingsovereenkomst met Hapdong Theological Seminary

Op 1 mei 2019 is in Suwon (Zuid-Korea) een samenwerkingsovereenkomst gesloten tussen Hapdong Theological Seminary (HTS) en de Theologische Universiteit Apeldoorn. Namens de TUA werd dit zogenaamde Memorandum of Understanding (MoU) getekend door rector prof. dr. H.J. Selderhuis. Namens Hapdong ondertekende president prof. Chang Kyoon Jung.

Er vond al samenwerking plaats tussen de TUA en het HTS in het kader van het Puritan Research Center (PRC), waaraan ook het Puritan Reformed Theological Seminary (PRTS) uit Grand Rapids (USA) meedoet. Deze MoU vormt daarop een mooi vervolg.

President Jung: 'Deze MoU is heel bijzonder voor ons. Dit geeft het HTS de mogelijkheid om op internationaal niveau een bijdrage te leveren aan de studie en verspreiding van de gereformeerde theologie. Apeldoorn biedt ons gelegenheid om belangrijke aspecten van de gereformeerde theologie in het Engels te bestuderen in plaats van in het Nederlands,

President Jung van het HTS en prof. Selderhuis van de TUA met de ondertekende overeenkomst.

wat een basis is voor een nauwere en meer praktische uitwisseling van professoren en studenten en voor het gezamenlijk organiseren van internationale evenementen en projecten.'

Prof. Selderhuis: 'Hapdong is voor ons geen onbekende, aangezien een aantal

van onze promovendi daar hoogleraar zijn. Deze gereformeerde instelling staat bekend om haar hoge kwaliteit aan onderwijs en onderzoek en biedt voor studenten van de TUA onder andere mogelijkheden te leren van de wijze waarop men in Korea kerk van Christus wil zijn en hoe men daar missionair werkzaam is.'

Het slaat natuurlijk nergens op dat ze doen alsof de TUA 125 is. Ze begonnen in 1894 in Den Haag, verhuisden in 1919 naar Apeldoorn en zijn pas sinds 1989 universiteit.

Ik zie het probleem niet. Al 125 jaar theologie, 100 jaar in Apeldoorn en 30 jaar universiteit. Genoeg reden voor driedubbel feest dus.

Illustraties:
Jan Willem Klaassen

De TUA heeft internationaal samenwerkingsovereenkomsten met:

Hapdong Theological Seminary,
Suwon, Zuid-Korea (2019)

Puritan Reformed Theological Seminary,
Grand Rapids, USA (2017)

Evangelical-Reformed Seminary,
Jakarta, Indonesië (2017)

Calvin Theological Seminary,
Grand Rapids, USA (2017)

Chongshin University,
Seoul, Zuid-Korea (2015)

Westminster Theological Seminary,
Philadelphia, USA (2014)

North-West University,
Potchefstroom, Zuid-Afrika (2005)

'Vrede zij dezen huize'

Over die tekst uit Lucas 10: 5b ging de rede bij de opening in 1919 van de villa in het Apeldoornse Wilhelminapark. De villa van destijds is er nog steeds, maar in de loop van de jaren is er het nodige aan verbouwd en bijgebouwd. Verschillende bouwstijlen bij elkaar, net als de Christelijke Gereformeerde Kerken, waar de TUA van uitgaat. Met de verhuizing vanuit het drukke westen van Nederland is Apeldoorn de kerkelijke hoofdstad van de CGK geworden. De massale opkomst tijdens de jaarlijkse Schooldag in 'de lommerrijke dreven van ons kerkelijk Jeruzalem' maakte duidelijk hoezeer christelijk-gereformeerden de School in hun hart hadden. Hoogtepunt was elk jaar weer de forse bijdrage voor de bibliotheek die door de dames van de Vrouwenactie werd overhandigd aan de bibliothecaris.

Vanaf 2011 organiseert de universiteit in eigen huis regelmatig een TUA-dag rondom een thema dat daarvoor ook aan de orde gesteld is tijdens de integratiecolleges met alle studenten.

Het ontwikkelingspeil van de bevolking neemt toe en dat moet consequenties hebben voor het niveau van de opleiding. Dit aandachtspunt is al benoemd in 1922. Regelmatig is het curriculum (onderwijsprogramma, red.) dan ook grondig herzien. Komend cursusjaar start een vernieuwde bachelor. De TUA is in beweging.

Dat betekent ook dat grenzen verschuiven. Aanvankelijk mochten studenten niet trouwen tijdens hun studie. In 1959 treedt de eerste student nog voor de afronding van zijn studie in het huwelijk. Hij heeft dan al 12,5 jaar verkering. Zijn motivatie? 'Ik ben niet van steen.'

Overigens, ook de docenten zochten grenzen op. Zo vonden ze in 1928 dat het voor hun aanzien richting de studenten passender was om met professor aangesproken te worden. De discussie over de betekenis van de eerste hoofdstukken van Genesis is niet enkel iets van vandaag, maar leidde ook eind zestiger jaren al tot discussie door de ruimere opvatting van een van de hoogleraren. Met de fraaie bundel 'Woord en kerk' gaf Apeldoorn zijn visitekaartje af. Dat maakte indruk bij de andere theologische opleidingen en de kerken.

Ir. W.J.A. Hanekamp,
voorzitter college van bestuur

Gratis gedenkboek

Bovenstaande heb ik niet van mezelf, maar dat staat in een gedenkboek dat dr. Niels van Driel geschreven heeft ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan van de TUA. Wie meer wil weten, neme het gedenkboek ter hand. De bezoekers aan de jubileumdag op 11 september krijgen gratis een exemplaar mee. Daarna kost het € 12,50.

Kom naar de jubileumdag!

D.V. woensdag 11 september 2019

Onze 125e verjaardag vieren we graag samen met u! U bent van harte welkom op woensdagmorgen en -middag 11 september 2019. Tijdens het morgengedeelte kijken we een beetje terug: waar zijn onze studenten zoal terechtgekomen na hun studie en wat kunnen ze ons vertellen vanuit hun werkervaring als theoloog? Tijdens het middagdeelte kijken we vooruit: hoe zien we de toekomst van de theologie en wat betekent dat voor de kerk?

De TUA-cantorij o.l.v. Hanna Rijken verleent deze dag muzikale medewerking. Ook wordt er een jubileumboek gepresenteerd, geschreven door dr. C.M. van Driel, dat deze dag gratis zal worden uitgedeeld aan de aanwezigen.

OCHTENDPROGRAMMA

09.30 uur Inloop met koffie en gebak

10.00 uur Opening in de aula door de rector en start feestprogramma. Met o.a. 'Meet & Greet' met oud-studenten. (u kunt twee bijeenkomsten kiezen):

Theoloog op het zendingsveld: Willem van 't Spijker

Zendingsconsulent van de CGK. Werkte 6,5 jaar als zendingspredikant in KwaNdebele.

Voorzitter van de Nederlandse Zendingsraad

Theoloog voor de klas: Henri Keurhorst

Leraar ethiek CGO-HBO in Gouda

Leraar Kerkelijke Oriëntatie en Apologetiek CGO A/B te Amersfoort

Leraar Klassieke Talen en Godsdienst Ichthuscollege Veenendaal

Theoloog in de zorgsector: Rita Buijs-Ballast

Geestelijk verzorger in zorgcentrum Amaris Theodotion in Laren N-H.

Theoloog in het gevangeniswezen: Wytze Plantinga

Predikant in de CGK Zwolle. Was van 2008 tot 2016 werkzaam als justitiepredikant

Theoloog in de kerkelijke gemeente: Gert Jan Vogel

Predikant in de CGK van Dordrecht-Zuid

Theoloog in het Bijbelvertaalwerk: Tineke Bol-Drieënhuizen

Wetenschappelijk medewerker vertaalwetenschap bij het Nederlands Bijbelgenootschap in Haarlem

13.00 uur Feestelijke lunch, die u wordt aangeboden door de universiteit.

MIDDAGPROGRAMMA

14.30 uur Inloop met koffie/thee

15.00 uur Opening academisch jaar 2019/2020

Met o.a. lezing door prof. dr. A. van de Beek, emeritus hoogleraar Symboliek van de Vrije Universiteit te Amsterdam, over 'Gereformeerd – bevrijdend en gevaarlijk', fata academica door de rector, meditatie door de voorzitter van het curatorium en een bijdrage door de TUA-cantorij.

16.30 uur Receptie

Voor zowel de ochtend als de middag geldt: graag uiterlijk vrijdag 6 september aanmelden als u hoopt te komen. Dat kan via het aanmeldformulier op de website, zodat we weten op hoeveel mensen we ongeveer moeten rekenen!

KLEURWEDSTRIJD

Ben je 12 jaar of jonger?

Download de kleurplaat op www.tua.nl, kleur hem mooi in, schrijf op de achterkant hoe je heet, hoe oud je bent, waar je woont (liefst met telefoonnummer én e-mailadres) en stuur hem **uiterlijk 25 september 2019** op naar:
Theologische Universiteit Apeldoorn,
t.a.v. De jubileumcommissie,
Antwoordnummer 583, 7300 WB Apeldoorn
(een postzegel is niet nodig).

Geslaagden

- Het **masterexamen** is met goed gevolg afgelegd door
 - *P.M.J. (Peter) Hoogstrate* op 1 april 2019. Zijn scriptie had als titel 'Jean Calvin als liturgist; beeldvorming en feiten'.
 - *J. (Jeroen) van Limbeek* op 22 mei 2019. Zijn scriptie had als titel 'Vertrouwd met God en Zijn Woord. Een onderzoek naar de aard en functie van de uitdrukking "staan in de raad van JHWH" in Jeremia 23'.
- De **bachelor** werd op 25 mei 2019 afgerond door *J. (Jaap) van Vliet*.
- Voor het **admissie-examen** slaagden juni 2019: *D. (Dominik) de Bruijne*, *B.H.P. (Bernd) Mussche* en *J. (Jelis) Verschoof*.
- **Gepromoveerd** zijn:
 - *C.H.W. (Cornelis) van den Berg* op 23 april 2019. De titel van zijn proefschrift luidde 'Anton Engelbrecht 1487-1556. Eine Biografie und eine vollständige Edition der "Acten des sunderlichen Sinodums die Oberkeit belangend (1533)"'.
 - *H. (Henk) de Waard*, docent Hebreeuws en Aramees aan onze universiteit, op 26 april 2019. Zijn proefschrift droeg de titel 'Jeremiah 52 in the context of the Book Jeremiah'.

De promotie van dr. H. de Waard.

**Benieuwd naar drukwerk
op papier van restafval?
#duurzaam #biobased**

Voor advies op maat
Herrejan Veenema

Magazijnweg 8, Alphen a/d Rijn
t: 0172 - 432 297
e: herrejan@drukkerijholland.nl

Grootformaat offsetdruk,
digital print & afwerking
in eigen huis.

Partner in duurzaam
ondernemen

BIJZONDERE LEERSTOEL

'Bijbeluitleg Vroege Kerk'

vervolg van pagina 9

De leerstoel Bijbeluitleg Vroege Kerk

Om deze rijke traditie goed door te geven, is het nodig dat studenten meekrijgen wat de Bijbeluitleg in de Vroege Kerk precies inhoudt. Dankzij deze nieuwe leerstoel aan de TUA kunnen we dit nu ook in Apeldoorn persoonlijk aan de studenten en andere betrokkenen doorgeven. We zijn God dankbaar hier in de toekomst mee bezig te mogen zijn.

*Prof. dr. M.A. van Willigen,
bijzonder hoogleraar Bijbeluitleg Vroege Kerk*

Ondertekening van het formulier.
Op 20 juni sprak prof. dr. M.A. van Willigen zijn inaugurele rede uit, getiteld 'Niemand heeft ooit God gezien. De vroegchristelijke exegese van Joh. 1: 18'.

(fotograaf: Wouter Muskee)

In memoriam prof. dr. W.H. Velema

Prof. dr. W.H. Velema, onze emeritus hoogleraar sinds 1994, overleed op 18 april 2019. Hij werd 89 jaar. De wortels van Willem Hendrik Velema liggen in Friesland. Op 15 november 1929 werd hij in Drachten geboren, als de achtste van negen kinderen in een predikantsgezin. Hij kende naar eigen zeggen van jongs af het verlangen om net als zijn vader, ds. Hendrik Velema, het Woord van God te verkondigen.

Na zijn studie theologie werd kandidaat Velema op 13 september 1953 tot predikant bevestigd in Eindhoven. Hij promoveerde in 1957 aan de Vrije Universiteit Amsterdam op het proefschrift 'De Heilige Geest bij Abraham Kuyper'. Dr. Velema diende de gemeenten van Eindhoven (1953) en van Leiden (1961). Vijf jaar later volgde de benoeming tot hoogleraar nieuwtestamentische vakken, ambtelijke vakken en ethiek aan de – toen nog – Theologische Hogeschool in Apeldoorn. Later richtte hij zich volledig op de ambtelijke vakken, ethiek en apologetiek. Deze mix van praktische en systematische theologie typeerde hem. In 1996 ging prof. Velema met emeritaat.

Prof. Velema en zijn vrouw kregen drie zoons en drie dochters. Enorme steun heeft hij – naar eigen zeggen – tijdens zijn ambtelijke dienst gehad aan zijn vrouw. Gemakkelijk is zijn leven niet geweest, zeker niet na zijn emeritering. Intensief zijn de jaren geweest waarin hij in de zorg voor zijn hulpbehoevend geworden vrouw zijn praktische theologie werkelijk in de praktijk

gebracht heeft. Ook het heengaan van een van de zoons heeft hem diep aangegrepen.

Prof. Velema stond midden in het bredere kerkelijke leven, ook midden in de Christelijke Gereformeerde Kerken. Hij was onder meer achtmaal rector van de Theologische Universiteit Apeldoorn, voorzitter van de Bond tegen het Vloeken, voorzitter van de Willem de Zwijgerstichting en bestuurslid van het Gereformeerd Psychiatrisch Ziekenhuis. Ook was hij van 1980 tot 1990 panellid van het EO-radioprogramma Deze Week.

CGK-documentalist Jan Noorlandt, die dit najaar een biografie over prof. Velema publiceert, typeert hem als een theoloog met een 'enorme werkkraft, met oog voor toerusting van de gehele gereformeerde gezindte.' Prof. Velema was 'bereid om met de media in discussie te gaan, en speelde tussen 1965 en 1985 een niet te onderschatten rol in de gereformeerde gezindte.'

Tientallen boeken en artikelen schreef hij, waaronder *Wet en Evangelie* (1987) en *Geroepen tot heilig leven* (1988). Samen met prof. dr. J. van Genderen publiceerde prof. Velema de bekende *Beknopte gereformeerde dogmatiek* (1992). Daarnaast verschenen er tal van pastorale handreikingen, bundels met preekschetsen en meditatieve boekjes. En niet te vergeten: de talloze dikke collegedictaten homiletiek die jarenlang, tot zelfs in het laatste decennium toe, dienst hebben gedaan op onze TUA.

Prof. Velema heeft zestig jaar lang gepreekt. Dat was zijn lust en zijn leven. Prediking was voor hem proclamatie van het Woord van God: uitzeggen en aanzeggen dat het heil alleen in Christus is. Dat was ook wat hij ons als studenten destijds voortdurend voorhield. Met een variant op wat Paulus aan de Filippijzen schreef, was hetzelfde nog eens te zeggen hem niet verdrietig en voor ons als studenten nuttig. Op het gebied van de homiletiek gaf hij ook nadrukkelijk aandacht aan het werk van de Heilige Geest. Dat blijkt uit diverse publicaties, waaronder ook enkele artikelen over preken uit de Psalmen en een boekje voor een breder publiek over geloof en gevoel. Het woord 'breed' typeert zijn werk meer dan het woord 'diep'. Geen wonder, gelet op het feit hoeveel hij geschreven heeft vanuit een geweldige werkkraft en vooral vanuit een aanstekelijke bezieling. De laatste paar jaar dat we van hem les kregen, kwam herhaaldelijk ter sprake hoe in zijn leven steeds meer liefde gekomen was voor de Persoon van de Heilige Geest. Dat is om nooit te vergeten.

Zeker na de dood van zijn vrouw werd zijn verlangen naar de hemel en zijn Zaligmaker steeds sterker. 'Ik verlang er heel sterk naar om de Heere Jezus te ontmoeten, en met Hem ook de Vader, en de Heilige Geest', zei hij in 2013 in een interview in het *Reformatisch Dagblad*. 'Om dan eeuwig te leven met een Drie-enig God.'

Prof. dr. M.J. Kater